

Liite 1.

Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2022

Valvontayksikön alueella oli vuoden 2022 lopulla valvontatietojärjestelmä VATI:n mukaan noin 2300 elintarvikevalvonnan kohdetta ja niissä noin 2700 kohdetoimintoa. Valvontakohteisiin tehtiin yhteensä 812 suunnitelmallista tarkastusta ja valvontasuunnitelman toteuma-aste oli 74 %. Vuonna 2021 valvontasuunnitelman toteuma oli 72 % ja vuonna 2020 59 %. Vuoden 2022 aikana tehdyistä suunnitelmallisista tarkastuksista 17 % oli seurantatarkastuksia (vuonna 2021; 19 %). Seurantatarkastuksien suuri määrä vaikeuttaa suunnitelmallisten tarkastusten tavoitteiden saavuttamista ja viittaa siihen, että tarkastukset ovat aiempaa haastavampia suorittaa.

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi valvontayksikkö teki 40 suunnitelman ulkopuolista tarkastusta. Erilaisia ilmoituksia ja hakemuksia, esimerkiksi toiminnan aloitukseen, muutokseen, lopetukseen tai toimijanvaihdoksiin liittyen, saapui yhteensä 435. Tämä oli merkittävästi enemmän kuin vuonna 2021, jolloin vastaava luku oli 367. Vuoden aikana tehtiin myös kolme laitoksen toiminnan aloitukseen liittyvää hyväksymispäätöstä sekä yksi laitoksen toiminnan olennaiseen muutokseen liittyvää hyväksymispäätös. Hallinnollisista pakkokeinoista toimijoita kuultiin neljä kertaa. Hallinnollisia pakkokeinoja ei kuitenkaan jouduttu käyttämään. Elintarvikevalvonnan yhteydenottoja kirjattiin yhteensä 925. Näistä 37 oli lausuntoja ja 135 ruokamyrkytyspäilyilmoituksia. Ruokamyrkytyspäilyilmoituksia käsiteltiin huomattavasti enemmän kuin vuonna 2021, jolloin vastaava luku oli 83.

Valvontatyön lisäksi elintarvikevalvonnan henkilöresursseja käytettiin perusmaksulaskutuksen toteuttamiseen sekä toiminnan kehittämiseen. Loppuvuodesta mm. suunniteltiin uutta tapaa järjestää asiakaspalvelua. Lisäksi rekrytoitiin ja perehdytettiin tehtäviinsä uutta henkilöstöä.

Elintarvikehuoneistojen suunnitelmallisten tarkastusten tiheydet määritellään Ruokaviraston antaman ohjeen mukaisesti. Lisäksi valvonnan tarpeen määrittelyä ohjaa voimassa oleva ympäristöterveyden valvontasuunnitelma. Alueella olevia säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvia elintarvikehuoneistoja valvotaan 0,35-6 kertaa vuodessa. Alkutuotannon valvontaa tehdään myöskin Ruokaviraston antaman ohjeistuksen mukaisesti ja tarkastukset tehdään vaihdellen tarvittaessa tehtävistä tarkastuksista kerran vuodessa tarkastettaviin kohteisiin.

Elintarvikehuoneistojen suunnitelmallisten tarkastustiedot julkaistaan Oiva-järjestelmän mukaisesti valvontakohteissa ja ne ovat nähtävissä myös www.oivahymy.fi-internetsivuilla.

Elintarvikevalvonnassa otettiin näytteitä yhteensä 35 kertaa (vuonna 2021; 8 kertaa). Valvontasuunnitelmaan kuuluvia näytteenottokertoja oli 32 ja suunnitelman ulkopuolisia 3. Yhdellä näytteenottokerralla otettiin yksi tai useampi näyte. Suunnitelman mukaiset näytteet olivat projektinäytteitä ja suunnitelman ulkopuoliset näytteet olivat ruokamyrkytyspäilyyn liittyviä näytteitä.

Elintarvikevalvontaan käytettiin vuoden aikana noin 12 htv ympäristöterveyden kokonaistyöajasta.

Vuoden 2022 toteuman raportointia haastaa edelleen vuonna 2019 käyttöön otettu ja jatkuvasti kehittyvä VATI-tietojärjestelmä. Lyhyestä käyttöhistoriasta ja jatkuvista muutoksista johtuen toteumatietojen oikeellisuuden arviointi ja vertailu aiempien vuosien tietoihin on osin vielä haastavaa. Lisäksi vuonna 2022 voimaan tullut perusmaksu aiheutti sen, että toimijat ilmoittivat jo aiempina vuosina päättyneitä toimintoja. Tästä syystä kohteiden määrät eivät ole suoraan verrannollisia aiempiin vuosiin, koska aiemmin tietokannassa on ollut runsas määrä kohteita, jotka eivät ole enää olleet toiminnassa.

Taulukko 3. Elintarvikevalvonnan suunnitelmallisten tarkastusten toteuma v. 2022.

Toimintatyyppi	Tarkastusmäärät	Suunniteltu määrä	Toteuma %
Maahantuonti ja vienti	7	30	23 %
Tukkumyynti	4	8	50 %
Vähittäismyynti	162	176	92 %
Valmistus	3	8	38 %
Vilja- ja kasvisala	10	25	40 %
Liha-, kala- ja maitoala	10	26	38 %
Tarjoilu	469	656	71 %
Kuljetus	0	5	0 %
Varastointi	4	11	36 %
Kontaktimateriaalit	4	8	50 %
Alkutuotanto	0	4	0 %
Seurantatarkastukset	139	144	97 %
Yhteensä	812	1179	72 %

Liite 2.

Terveydensuojeluvalvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2022

Valvontayksikön alueella on n. 1100 terveydensuojeluvalvonnan kohdetta. Valvontakohteisiin tehtiin yhteensä 237 suunnitelmallista tarkastusta ja suunnitelman toteuma oli 62 % kun se v. 2021 oli 72 %. Korona vaikutti edelleen jonkin verran toimialueen kohteiden valvontaan. Esim. jo sovittuja tarkastuksia jouduttiin usein perumaan sairastapausten vuoksi varsinkin koulu- ja päiväkotikohteissa. Tarkastusmääriin vaikutti alkuvuodesta myös resurssien priorisointi perusmaksulaskutukseen liittyvään selvitystyöhön sekä yksikön muuhun ei suunnitelmalliseen toimintaan mm. yksikön sisäisiin auditointeihin. Terveydensuojeluvalvonnan uudessa virassa aloitti toukokuussa 2022 uusi tarkastaja, jonka vastuualueeseen kuuluu talous- ja uimavesivalvontaa. Lisäksi v. 2022 aikana terveydensuojeluvalvonnassa työskenteli kolme sijaista, joiden perehdyttäminen vei osaltaan valvonnan resursseja.

Valvontasuunnitelma oli laadittu valtakunnallisen valvontaohjelman sekä osin kohdekohtaisten riskinarviointien pohjalta.

Asumisterveyteen liittyviä suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin 79 kpl. Toimintavuonna käsiteltiin yhteensä 103 terveydensuojelulain mukaista ilmoitusta ja annettiin 50 lausuntoa. Elinympäristön olosuhteisiin liittyvät lausunnot mm. ympäristölupalausunnot annettiin ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen yhteislausuntona aina silloin, kun se oli mahdollista. Terveydensuojeluvalvonnan yhteydenottoja kirjattiin yhteensä 619 kpl.

Terveydensuojelun huomioista suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaavoitus, ympäristöluvat, merkittävät hankkeet jne.) on edelleen pyritty järjestelmällisesti lisäämään mm. osallistumalla aktiivisesti sidosryhmätyöskentelyyn.

Huoneistovalvonta

Opetustilojen suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 39 kpl (noin 85 % suunnitellusta). Päiväkoteihin, sosiaalialan laitoksiin, kauneudenhoitoalan toimintoihin, majoitustiloihin ja liikuntatiloihin tehtiin 98 kpl suunnitelmallista olosuhteiden valvontatarkastusta (noin 43 % suunnitellusta).

Huoneistojen toiminnanharjoittajien systemaattista tiedottamista ja ohjausta omavalvonnasta jatkettiin v. 2022 aikana. Kuntien sisäilmatyöryhmien kokouksiin sekä kohdekohtaisten sisäilmatyöryhmien työskentelyyn osallistuttiin aktiivisesti. Vuoden 2022 aikana kokoontui säännöllisesti yksi kohdekohtainen sisäilmaryhmä, jonka toimintaan ympäristöterveys osallistui.

Talousvesivalvonta

Terveydensuojelun keskeisenä painopistealueena on talousveden laadun valvonta. Vesilaitosten ohjaukseen (riskinarviointi, valvontatutkimusohjelmat ja varautumissuunnitelmat) käytettiin edelleen vuonna 2022 runsaasti työaikaa. Vuoden vaihteessa 2023 muuttuvan lainsäädännön vuoksi kaikkien suurten ja keskisuurten vesilaitosten näytteenottosuunnitelmat tuli päivittää. Yksikköemme osallistui valvontajärjestelmän näytteenottosuunnitelman pilotointiin. Suurten ja keskisuurten vedenjakelualueiden näytteenottosuunnitelmat tuli myös syöttää VATI:iin ennen vuoden ensimmäistä näytteenottoa.

Tarkastukset ja näytteenotto toteutettiin valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Talousvesinäytteitä tutkittiin kaikkiaan yhteensä n. 350 kpl (ei sisällä laitosten käyttötarkkailunäytteitä). Viranomaisvalvontanäytteiden otosta huolehti ympäristöterveyden näytteenottosuunnitelman perusteella suurelta osin Metropolilab Oy. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin 27 kpl. Talousvesivalvontaan kohdistuvien tarkastusten toteuma oli 104 %. Toiminta-alueella tuli valvonnan piiriin kaksi uutta vesiosuuskuntaa

Talousveden laatuun liittyviä häiriötilanteita selvitettiin 6 kpl. Selvitystyöt liittyivät mm. putkirikkoihin ja uuden siirtolinjan käyttöönotossa ilmenneisiin ongelmiin. Toimintavuonna annettiin 3 kpl talousveden käyttörajoitusta / keittokehotusta veden laatua uhkaavien tilanteiden / veden laadussa todettujen poikkeamien johdosta. Legionellaan liittyvää selvitystyötä tehtiin yhdessä kohteessa. Lisäksi osallistuttiin yhteen kyberturvallisuuteen liittyvään häiriötilanneharjoitukseen.

Uimavesivalvonta

Seutuyksikön alueella oli v. 2022 suunnitelmallisen valvonnan piirissä 13 yleistä uimarantaa sekä 23 pientä yleistä uimarantaa. Uimarantoja ja uimaveden hygieenistä laatua valvottiin suunnitelman mukaisesti (96 %). Ympäristöterveys huolehti uimarantavesinäytteiden otosta. Talviuintikaudella annettiin hetkellinen uintikielto jätevesipumppaamon ylivuodon aiheuttaman uimaveden laadun heikkenemisen johdosta kolme kertaa. Kesäkaudella hetkellisiä, mikrobiologisista raja-arvoylityksistä johtuvia uintikieltoja annettiin viisi kertaa kahdelle eri uimarannalle. Uimavesiraportointi hoidettiin ensimmäistä kertaa VATI:n kautta.

Uima-allaskohteiden tarkastukset toteutuivat lähes suunnitelmallisesti (77 %). Uima-allaskohteiden valvonnassa panostettiin kohteiden häiriötilannesuunnitelmien päivitykseen ja ohjeistukseen sen osalta. Opinnäytetyönä laadittiin häiriötilannesuunnitelma lomakepohja, jota kohteiden oli helppo täydentää omien prosessien mukaiseksi. Uima-altaiden näytteiden otosta huolehti pääsääntöisesti Metropolilab Oy. Näytteet otettiin toiminnassa olevista kohteista suunnitelman mukaisesti kävijämäärään suhteutettuna. Kahden uimahalliinteistön verkostoveden laatua seurattiin tehostetusti legionellabakteerin varalta. Vuoden 2022 aikana selvitettiin myös legionellabakteerin esiintymistä pore- ja lämminvesialtaissa Espoossa, Helsingissä, Vantaalla ja Keski-Uudellamaalla. Projektissa legionellabakteereja löydettiin yhdestä näytteestä. Espoon valvontayksikön alueen altaista ei löydetty legionellaa. Projektin tuloksista tiedotettiin mm. ympäristöterveyden nettisivuilla.

Asunnontarkastukset

Asunnontarkastukset muodostivat suurimman tehtäväkokonaisuuden suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolisista tarkastuksista, ja niitä tehtiin 79 kpl. Asunnontarkastukset liittyivät mm. sisäilman laatuun, ilmanvaihdon puutteellisuuteen, tupakansavun leviämiseen, home- ja kosteusvaurioihin, meluhaittoihin, asuntojen siivottomuuteen tai huonokuntoisuuteen, kylmyyteen ja hajuihin. Asumisterveys tapaukset ovat usein pitkäkestoisia ja vaikeita ja niihin liittyy erittäin runsaasti yhteydenottoja. Kaikissa tapauksissa ei tule tarvetta tarkastuskäynnille, ja asioita pyritään hoitamaan eteenpäin ohjauksen ja neuvonnan avulla. Terveystapaaminen voidaan selvittää myös ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemien tutkimusten ja selvitysten perusteella. Asunnontarkastuksen jonotusaika vaihteli vuoden aikana 3-7 kk:n välillä.

Terveystapaamisten käytettiin vuoden aikana noin 11,6 htv ympäristöterveyden kokonaistyöajasta.

Taulukko 4. Terveystapaamisten tarkastussuoritteiden toteuma vuonna 2022.

Toimintaluokka / -tyyppi	Tarkastusmäärät	Suunniteltu määrä 2022	Toteuma %
Talousveden toimittaminen	28	27	104
Opetustoiminta; koulut ja oppilaitokset	39	46	85

Lasten päiväkodit ja vastaavat	63	114	55
Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	1	7	14
Vanhainkodit ja vastaavat	4	14	29
Muut sos huollon yksiköt	1		
Liikunta ja virkistystoiminta; kylpylät uimahallit, muut yleiset allastilat	27	35	77
Yleiset ja pienet yleiset uimarannat	44	46	96
Yleiset saunat, kuntosalit ja liikuntatilat	14	35	40
Lasten ja nuorten kohteet; kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, iltapäiväkerhot ja sisäleikkihuoneet	1	10	10
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	2	23	9
Solariumit	1	2	50
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	9	7	130
Yhteensä suunnitelmalliset tarkastukset	237	380	62 %
Asunnontarkastukset (ei suunnitelmallista tarkastusta)	79		
Muut ei suunnitelmalliset tarkastukset	6		
Yhteensä kaikki tarkastukset	322		

Liite 3.

Tupakka ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman toteutuminen vuonna 2022

Tupakka- ja lääkelain suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksista toteutui vuoden 2022 aikana yhteensä 85 % Toteumaprosentin raportoinnissa on huomioitu tupakan vähittäismyynnin lisäksi tukkumyynti ja nikotiinikorvaustuotteiden myynti sekä tupakointitilojen tarkastukset. Valvontayksikköön saapui yhteensä 62 tupakka- tai lääkelain mukaista ilmoitusta tai hakemusta. Vuonna 2022 myönnettiin uusia tupakkatuotteiden myyntilupia 35 kpl ja lääkelain mukaisia nikotiinikorvausvalmisteiden myyntilupia 27 kpl. Tupakka- ja lääkelain mukaiseen valvontaan käytettiin yhteensä noin 1,5 htv ympäristöterveyden kokonaistyöajasta.

Tupakkalakiin perustuvia vähittäismyynnin tarkastuksia tehtiin yhteensä 83 kpl:ta. Suunnitelmalliset tarkastukset kohdistettiin etenkin vähittäismyymälöihin, joissa tupakkatuotteiden myynti valtaosin tapahtuu. Valvonnassa kiinnitetään huomiota tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiin, markkinointiin ja vähittäismyyntipakkausten ominaisuuksiin. Tupakointikieltoalueet laajenivat vuoden 2022 alusta koskemaan yleisiä uimarantoja, leikkikenttiä ja alle 18-vuotiaille tarkoitettujen lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueita. Yleisten uimarantojen, koulu- ja päiväkotitarkastusten yhteydessä tarkastettiin, että sisätiloissa ja ulkoalueilla noudatettiin tupakkalain säädöksiä ja täydellistä savuttomuutta. Näitä suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin terveydensuojeluvalvonnan yhteydessä yhteensä 28 kpl.

Valvontayksikön alueella on 5 tarjoilupaikkaa, joilla on erilliset tupakointitilat. Tupakointitilalla on oltava rakennusvalvonnan hyväksyntä, jotta niitä voi käyttää tupakointilana. Tupakointitiloihin ei tehty vuoden 2022 aikana tarkastuksia.

Läkelakiin perustuvaa nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä valvotaan pääsääntöisesti tupakkalain valvonnan yhteydessä. Lääkelain mukaisia tarkastuksia tehtiin vuoden aikana yhteensä 58 kpl:ta.

Vuonna 2022 saapui yhteensä 31 tupakkalain 79 §:n mukaisesti tehtyä tupakointikieltohakemusta. Tupakointikieltopäätöksiä tehtiin vuoden aikana 24 kpl. Kaikissa päätöksissä tupakointikielto määrättiin parvekkeille ja huoneistopihoille hakemusten mukaisesti. Hakemusten käsittelyaika oli keskimäärin 8,5 kk.

Taulukko 5. Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan suoritteiden toteuma vuonna 2022.

Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	Tarkastukset	Tavoite	Toteuma
Tupakan tukku- ja vähittäismyynnin tarkastukset	83	103	81 %
Tupakointitilojen tarkastukset	0	3	0%
Nikotiinikorvaustuotteiden vähittäismyynti	58	59	98 %
Tarkastukset yhteensä	141	165	85 %

Liite 4.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä kunnan järjestämät eläinlääkäripalvelut vuonna 2022

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Seutuuyksikön kahden praktikkoeläinlääkärin työajasta on eriytetty 50 %, ja valvontaeläinlääkärin vakanssista 60 % eläinlääkintähuoltolakiin perustuvien valvontatehtävien hoitoon, joista aiheutuneet kustannukset korvaa pääasiallisesti valtio. Yhteensä eläinlääkintähuollon valvontaan on näin ollen allokoitu 1,6 htv:n resurssi. Resurssi on selkeästi alimitoitettu verrattuna muihin valvontayksiköihin ja niiden asukaspohtaan. Vuonna 2022 tehtiin päätös valvontaeläinlääkärin tehtävän muuttamisesta 100 % eläinlääkintähuollon valvontaa sisältäväksi, ja muutos suunniteltiin toteutettavaksi vuoden 2023 alkupuolella.

Valvontaan liittyviä tehtäviä oli vuonna 2022 yhteensä 498 kpl. Näistä epäilyyn perustuvia eläinsuojeluun liittyviä tarkastuksia oli 290 kpl, vientiin liittyviä tehtäviä 201 kpl ja laittomiin maahantuonteihin liittyviä tarkastuksia 7 kpl. Suunnitelmallisia, ammattimaiseen eläintenpitoon kohdistuvia valvontatarkastuksia tehtiin vuonna 2022 kaksi. Edelleen priorisoitiin eläinsuojeluilmoitusten mukaiset tarkastukset sekä vientiin liittyvä valvonta. Eläinlääkintähuollon suoritteiden toteuma on esitetty taulukossa (taulukko 6), vuosien 2021 ja 2022 osalta vertaillen.

Kaupungineläinlääkärin yhteisvastaanotolla Olarissa kävi yhteensä 3193 potilasta ja tiloille tehtyjä potilaskäyntejä oli yhteensä 17. Potilaista 2543 oli Espoosta, 560 Kirkkonummelta ja 22 Kauniaisista. Toimialueen ulkopuolisia potilaita hoidettiin 85 kpl. Vastaanottokäynnillä asiakkailta perittävästä klinikkamaksusta (15 €, sis. alv) kertyi kaupungille tuloja 33 055 €. Virka-ajan ulkopuolisessa päivystyksessä Yliopistollisessa eläinsairaалassa kävi yhteistoiminta-alueelta 512 pieneläintä, ja yhteensä 136 hevosta sai eläinlääkäriapua joko sairaskäynnillä eläimen pitopaikassa tai hevossairaalan tiloissa.

Eläinsuojelulain 15 § mukaisesti kuntien on järjestettävä irrallaan tavatuille ja talteen otetuille lemmikkieläimille hoito 15 vuorokauden ajan. Suurin osa löytöeläimistä palautuu omaan kotiinsa tai sijoitetaan uuteen kotiin. Osa siirretään edelleen Helsingin eläinsuojeluyhdistys ry:lle jatkohoitoon tai lopetetaan eläimen terveydentilan takia. Löytöeläinten hoito tapahtuu Helsingissä, Viikin löytöeläintalolla, Helsingin eläinsuojeluyhdistys ry:n toimesta. Irrallaan tavattuja tai eläinsuojelulain mukaan huostaanotettuja seura- tai harraste-eläimiä toimitettiin löytöeläinten talteenottotiloihin yhteensä 229 kpl. Näistä 201 oli Espoosta, 27 Kirkkonummelta ja yksi Kauniaisista.

Laittomasti maahantuotuihin eläimiin liittyviä tarkastuksia tehtiin yhteensä seitsemän, joista 6 koski espoolaista eläintä ja yksi toimialueen ulkopuolista. Ukrainasta sotaa paenneiden eläimiä tarkastettiin ja/tai hoidettiin vastaanotolla yhteensä 20.

Taulukko 6. Eläinlääkintähuollon suoritteiden toteuma vertaillen 2021/2022.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta	2021	2022
Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (ml. seuranta)	300	290
Suunnitelmalliset eläinsuojeluvalvonnan tarkastukset	0	2

Eläintautivalvontaan liittyvät Traces-todistukset	74	94
Muut vientitodistukset	134	107
Laittomien maahantuontien tarkastukset	12	7
Eläinlääkäripalvelut		
potilasmäärä kaupungineläinlääkärien vastaanotolla	3016	3193
sairaskäynnit eläimen pitopaikkaan	8	17
Päivystys, yliopistollinen eläinsairaala		
pieneläimet	528	512
hevos- /tuotantoeläinsairaala	141	136
Löytöeläinten talteenotto		
Löytöeläimiä toimitettu väliaikaiseen hoitoon	276	229